

ERDAGÖZ/TÜRKİYE DAVASI

(127/945/74)

22 Eylül 1997

Bu davada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 43. Ve Divan İçtüzüğü A'nın ilgili hükümleri uyarında Divan Şu üyelerden oluşmuştur: R.Bernhardt(Başkan), F. Gölcüklü, F. Matscher, L.E. Pettiti, Mr. J. de Meyer, A.N. Loizou, Sir John Freeland, Mr. B.Repik Mr. J. Casadevall. Ayrıca Mr. H. Petzold, Katip, ve Mr. P.J.Mahoney, Yardımcı Katip

OLAYLAR

I. Davanın Özel Koşulları

9. Bir Türk vatandaşı olan Bay Mehmet Erdagöz, vakanın oluşumu sırasında Adana'da bir dükkan sahibi idi. Halen Kars'ta oturmaktadır.

10. 3 Haziran 1992'de müracaatçı ve aile fertleri ile Bay H. A. ve arkadaşları arasında bir kavga çıkmıştır. Kavgadan sonra taraflar birbirleri aleyhine şikayette bulunmuşlar ve 16 Haziran 1992'de Savcılık, H.A. ve diğerlerini silahlı saldırı, cinayete teşebbüs, ve Ateşli Silahlar kanunu ile ilgili suçlarla itham etmiştir.

11. Eylül 1992'de kimliğini bildirmeyen bir şahıs Bağlar polis karakoluna telefon ederek müracaatçının dükkanının taşlandığını ve camlarının kırıldığını ihbar etmiştir. Polis, -orada bulunmayan, olaydan da habersiz olan- müracaatçıdan önce duyumdan yarım saat sonra vaka mahalline gelmiş camların kırıldığını kaydederek bir hasar tahmini raporu düzenlemiştir.

Daha sonra o gece saat 5.30'da Bay Erdagöz olaydan haberdar olmuş ve dükkanını açmadan önce iş yerinin yeniden araştırılması Bağlar Karakolu Komiser Yardımcısı S.K.2dan boş vyere ricade bulunmuştur.

12. Ayrıca, olaydan şüphelendiği şahısların ve bu arada H.A.'nın adını da

vermiş ancak resmi bir şikayette bulunmadan karakoldan ayrılmıştır.

Aynı gün polisle temas ettikten sonra onların tavsiyesi üzerine müracaatçı saat 10.45'te polis karakoluna gelerek dükkanının içinde bulunduğunu söylediği iki mermi kovana teslim etmiştir. Aynı zamanda H.A. hakkında, husumet nedeni ile saldırı düzenlemekten suç duyurusunda bulunmuş ve gözaltına alınmasını talep etmiştir. Bir polis ekibi suç mahallinde yeniden bir arama yapmıştır. Saat 11.30 yapılan tutanağa göre herhangi bir kurşun izine rastlanmamıştır.

13. 16 Mart 1993'te, 16 Eylül 1992'de vuku bulan olaylar nedeni ile H.A.'yı Adana Ceza Mahkemesine sevk etmiş ve silah kullanmak, mala zarar vermek ve Ateşli Silahlar Kanuna muhalefetle suçlamıştır. 28 Haziran 1993'de , delil yetersizliğinden beraat kararı vermiştir. 28 Şubat 1994'te Temyiz Mahkemesi kararı onamıştır.

A. A. Müracaatçının Özgürlüğünün Kaldırılması

14.16 Eylül 1992'de saat 11.30'dan kısa bir süre sonra , bir önceki olaylar üzerine ve sahte delil düzenlemekten şüphelenilen müracaatçının davranışları nedeni ile Başkomiser Enver Tunç onu ve bu arada tutuklanmış bulunan H.A.'yı Emniyet müdürlüğü kamu düzeni dairesine sevk etmiştir. Sevk dosyasına koyduğu bir mektupta Komiser Tunç şunları belirtmiştir:

“Mehmet Erdagöz'ün sık sık karakol personeli hakkında asılsız şikayette bulunmuş olması, kendisi ile H.A. arasında husumet bulunması, evvelce de polis ve adli makamları kötüye kullanması, Erdagöz'ün olayları anlatış tarzından silahlı bir saldırının muhtemelen gerçek olmaması, kendisinin ruhsatlı bir silahı olmasına karşılık ruhsatsız bir silahının daha var olması ihtimali ve çelişkili beyanlarda bulunmuş olması nedeni ile H.A. ile birlikte daha etraflı bir şekilde sorgulanmak üzere Emniyet Müdürlüğüne nakledilmişlerdir.

“Bu itibarla, bu şahısların başka bir suçtan aranıp aranmadıklarını, sonuçtan bize, kamu düzeni bölümüne ve cinayet araştırma bölümüne bilgi verilmesini rica ederim”

5. 17 Eylül 1992 tarihli emri ile baş komiser, H.A. ile müracaatçıyı, sahte suç bildirisinde bulunmak suçundan sanık olarak savcılığa havale etmiştir.

6. Aynı gün, Tunç tarafından alınan ifadeleri ile birlikte müracaatçı ve H.A. Adana Savcılığına çıkmışlardır. Bay Erdagöz aynı gün belirtilmeyen bir saatte erbest bırakılmıştır.

B. B. **Müracaatçının Polise Karşı Şikayeti**

I. I. **İlk şikayet**

17. 17 Eylül 1992'de müracaatçı Başkomiser ve Komiser yardımcısı S.K. hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunmuş ve şikayetçi olmuştur. İddiasına göre, 3 Haziran 1992'deki kavga (bknz. Para. 9) şikayet edilen şahıs olayı yanlış bir şekilde tutanağa geçirerek yetkisini kötüye kullanmıştır. S.K.'da 15 ve 16 Eylül gecesindeki olaylardan sonra karakola gittiğinde kendisine kötü muamelede bulunmuştur.

18. Ertesi gün Erdagöz Adana SSK hastahanesinde tıbbi muayeneye tabi tutulmuştur. Aynı gün hazırlanan muvakkat rapor şu yaraları belirtmektedir: sırtın sol tarafında sathi sıyrık ve her iki dizin altında çürük ve şişlikler. 24 Aralık 1992'de Adana Adli Tıp Enstitüsünden bir doktor 18 Eylül tarihli raporu doğrulayan bir rapor düzenlemiştir.

19. 29 Aralık tarihinde Adana savcılığı bir araştırmadan sonra takibatı durdurmuştur. Yetkinin suistimal edildiği iddiasını doğru bulmamış ve başkomiser hakkında tahkikata lüzum görmemiştir. Kötü muamele yüzünden vaki şikayet konusunda da aşağıdaki hususları belirtmiştir:

"18 Eylül 1992 tarihinde alınan bir telefon mesajında 677.sokak 62B'deki dükkanın camlarının kırıldığı bildirilmesi üzerine Başkomiser Muavini S.K. vaka mahalline bir polis ekibi göndermiştir. Bu ekip saat 3.30'da raporunu

hazırlamıştır. Aynı gün saat 7'de şikayetçi, olay hakkında şikayette bulunmak üzere karakola gitmiştir. Şikayeti kayda geçirilirken, resmi bir şikayette bulunmaktan vazgeçmiş ve karakoldan ayrılmıştır. Daha sonra geri gelerek dükkanında iki boş kovan bulduğunu söylemiştir. Bunun üzerine Karakol amiri Enver Tunç ilk ifadenin değiştirilmesini emrederek dükkana bir ekip göndermiştir. Aynı gün 11.30'da ekip dükkanda hiç bir kurşun izine rastlanmadığını belirten bir tutanak tutmuştur. Bu şekilde kurşun izi bulunmayınca, şikayetçinin suçladığı H.A'nın tutuklanmasını sağlamak amacı ile bu sahta mermi kovanlarını ortaya çıkardığı düşünülmüştür. Bu yüzden Başkomiser Tunç onu sorgulanmak üzere cinayet masasına göndermiştir. 17 Eylül 1992 tarihli bir emirle de müracaatçı ve H.A. savcılığa gönderilmiş ve ilk şahsın sahte suç ihbarında bulunduğu şüphesi ifade edilmiştir.

Başkomiser Tunç tarafından gönderildiği SSK hastahenesinde olaydan iki gün sonra 18 Eylül 1992'de tanzim edilen tıbbi raporda darp ve yaralama izleri zikrediliyorsa da , raporda adı geçen yaralara Komiser muavininin darbelerinin neden olduğuna dair inandırıcı delil bulunmamaktadır. Bu itibarla onun yargılanması için delil yetersizdir."

20. 27 Ocak 1993'te müracaatçı tahkikatın durdurulması kararına karşı Tarsus Asliye Mahkemesinde itirazda bulunmuş ve 23 Şubat 1993'te itiraz reddedilmiştir.

21. 8 Mart 1993'te müracaatçı Adalet Bakanına yasa çıkarı bakımından temyiz talebinde bulunması için müracaat etmiş ve 29 Mart 1993'te Adalet Bakanı bu talebi reddetmiştir.

2.İkinci Şikayet

22. Tahkikat sırasında Bay Erdagöz, başkomiser ile diğer bir polis memuru olan A.K. hakkında bir şikayette bulunarak, şikayetçinin kendisi olmasına rağmen hakarete buldukları ve kırk-sekiz saat süre ile kendisini polis nezaretinde tuttuklarını iddia etmiştir.

23. 6 Aralık 1993 tarihinde Adana savcılığı aşağıdaki nedenlerle takibati durdurmuştur:

"Bununla beraber, tahkikat dosyası (dava no.1992/22569) ve dava ile ilgili hazırlık tahkikatı gösteriyor ki, şikayetçi 16 Eylül 1992 tarihinde karakola giderek dükkanının camlarının kırıldığına ve bundan sorumlu olan şahsa karşı şikayette bulunmak istediğini şifahen beyan etmiştir. Kendisinden bir isim veya şahit ibraz etmesi istenmiş, polis karakolunu terk ederek gitmiş ve ili saat sonra elinde delil olarak sunmak istediği iki boş mermi ile dönmüştür. Polis Erdagözün iddialarını doğrulamak üzere vaka yerine gitmiş ancak camların kırıldığını ancak bu kırılmanın tabanca kurşunu ile yapıldığına dair bir iz bulamamıştır. Müracaatçının geçmişi dolayısıyla kendisi sahte bir suç duyurusunda bulunduğundan şüphelenilmiş ve bu yüzden tahkikatın amacı değiştirilerek iki yönde tahkikat yapılmıştır. Bununla beraber polis suç işlendiğine dair delil bulamadığından şikayetçi, 17 Eylül 1992 tarihli emirle savcılığa gönderilmiştir. İddia ettiği gibi polis nezaretinde 48 saat tutulmamış ancak tahkikatın tamamlanması için mecburen 24 saat tutulmuştur. Ayrıca kendisine kötü muamele yapıldığı destekliyecek bir delil de bulunamamıştır."

24. 14 Şubat 1994'te müracaatçı, takibatın durdurulması kararına karşı Asliye Mahkemesinde itirazda bulunmuş ve özellikle polis karakolunda iki gün tutulduğunu ve polisin bunu, kendisinin daha önce yerel mahkemelere ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna şikayette bulunmuş olduğu için yaptığını iddia etmiştir. 7 Mart 1994'te Tarsus Asliye Mahkemesi müracaatı reddetmiş ve 24 Haziran 1994'te de Adalet Bakanı kamu yararı için temyizde bulunması için verdiği dilekçeyi reddetmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

A. Anayasa

25. 25. Anayasanın 19 § 8 Maddesi şöyledir:

2. "Bir şahsın tutuklanıp serbest bırakılmadığı hallerde, gereksiz ve haksız gecikmeleri önlemek için kendisinin, tutuklama mahallinden en yakın soruşturma hakimine götürülmesi için gereken zaman hariç yirmi dört saat

içerisinde soruşturmayı yürütecek hakim huzuruna çıkarılması gerekir."

B. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu

26. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun olay zamanında yürürlükte bulunan 128 § 1 Maddesi şu hükmü içermektedir

Yakalanan şahıs bırakılmazsa lüzumsuz veya muhik olmayan bir gecikmeye meydan vermeyecek surette ve yakalanma yerine en yakın sulh hakimine gönderilmesi için kırksekiz saat içinde bu sulh hakiminin önüne çıkarılır ve sorguya çekilir.

C: Ceza Kanunu

26. 26. Ceza Kanununun ilgili hükmü aşağıdadır:

Madde 245

"Kuvvei cebriye imaline memur olanlar ve bilumum zabıta ve izhar memurları memuriyetlerini icrada ve mafevkinde bulunan amirin emrini infazda kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalde başka bir surette bir kimse hakkında suimuamele veya cismen ceza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerheylerse üç aydan üç seneye kadar hapis ve muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılır."

Madde 266

"Bir kimse resmi sıfatı haiz olan bir memurun huzurunda ve ifa ettiği vazifeden dolayı, şeref veya şöhretine vakar ve haysiyetine kavlen veya fiilen taarruz ve

hakarette bulunursa.....cezalandırılır"

Madde 283

" Vuku bulmadığını bildiği bir suç u Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdi e memur olan bir makama veya kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie vuku bulmuş gibi ihbar ile yahut vaki olmayan bir suç un eserlerini takibata mümaşeret olunabilecek derecede uyduran kimse....mahkum olur"

Madde 285

"Herkim Adliyeye veya keyfiyeti Adliyeye tevdi e mecbur olan bir makama veya kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie ihbar veya şikayette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir suç isnat eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir suç un maddi eser ve delillerini uydurursa isnat eylediği suç un nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre...hapis olunur."

D. 466 sayılı Kanun

28. 466 Sayılı kanunun ilgili hükümleri şunlardır:

1. 1. Anayasa ve Yasalara uygun olmayan durum ve koşullarda tutuklanan veya gözaltına alınanların,
2. 2. Tutuklanma veya gözaltına alınma nedenlerinin derhal kendilerine bildirilmeyenler,
3. 3. Tevkif veya gözaltına alındıktan sonra ilgili yasaya göre tesbit edilen süre içerisinde bir adli memur huzuruna çıkarılmayanların,
4. 4. Bir adli memurun huzuruna çıkarılması için tayin edilen süre aşıldıktan sonra bir mahkeme emri olmaksızın özgürlüğün mahrum edilenlerin,

5. 5. Tutuklama veya gözaltına alınma keyfiyetleri derhal yakın ailesine bildirilmeyenler,
6. 6. Yasaya göre tutuklandıktan veya gözaltına alındıktan sonra haklarında dava açılmayanlar ...veya mahkemeden sonra beraat edenler veya serbest bırakılanların
7. 7. Gözaltında tutuldukları süreden daha kısa bir süre için hapse veya sadece para cezasına mahkum edilenlerin

Uğradıkları zarar devlet tarafından tazmin edilir."

Madde 2 § 1

1. Maddede belirtilen nedenlerle zarara uğrayanlar, ...tazminat taleplerini,i,kamet ettikleri bölgeden sorumlu Asliye Mahkemesine, taleplerinin mesnedini teşkil eden iddialar hakkındaki kararın katiyet kesbetmesi tarihinden itibaren üç ay içerisinde sunabilirler."

KOMİSYONDAKİ İŞLEMLER

29. Müracaatçı 1 Mayıs 1993'te Komisyona başvurmuştur. Sözleşme'nin 3 ve 5§ 1 Maddelerine dayanarak, polis memurları tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığı ve "polis nezaretin tutulmasının" yasa dışı olduğu iddiasile şikayette bulunmuştur.

30. Komisyon 3 Aralık 1995 tarihinde müracaatı (no.21890/93) kabul etmiş, hükümetin Sözleşmenin 29. Maddesinin uygulanması isteğini reddetmiştir. 23 Mayıs 1996 tarihli raporunda (Madde 31) Komisyon oy birliği ile Sözleşmenin 3 Maddesinin ihlalinin vaki olmadığını ancak 5 Maddenin ihlal edildiği görüşünü ifade etmiştir.

YASAYA GELİNCE

I. I. DAVANIN KAPSAMI

31. Komisyon huzurunda Bay Erdagöz, Bağlar karakolunda kendisinin sözde maruz kaldığı kötü muamelelere ve "polis nezaretinde tutulmasından" şikayet etmiş ve Sözleşmenin 3. ve 5. Maddelerine dayanmıştır.

32. Davayı Mahkemenin huzuruna getirme müracaatında (Sözleşmenin 48.d Maddesi) Hükümet, Mahkemeye aktarılan dava kapsamını Madde 5§1'li ilgilendiren hususlara indirgemek istemiştir. 3. Madde ile ilgili olarak Komisyonun görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir. Duruşmada müracaatlarının Komisyonun bu bölümünü ilgilendirmediğini zira konunun Sözleşmenin 45.Maddesinin uygulama veya yorumu bakımından bir sorun çıkarmadığını beyan etmişlerdir. 32§1 Maddesi gereğince ilgili husus Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin yetki alanına girmektedir.

33. Müracaatçı ile Komisyonun Delegatesi buna itiraz etmişlerdir. Davalı Devlet davayı Mahkemeye sunarken, tek taraflı olarak Mahkemenin yetkisini kısıtlayamaz; böyle bir kısıtlama genel prensiplere aykırı olur.

34. Mahkeme, Sözleşme hükümlerinin Mahkemeye atıfta bulunan hükümlerinin özellikle 43.45. ve 48 Maddelerinin İngilizce metinlerinde "case" (dava) tabirini kullandığını ve davanın bir sorunu veya bir yönünü belirtmediği not etmektedir. Davanın çevreminin (compass of the case), raporun muhtevası ile değil kabul kararı ile kısıtlandığı yinelenmiştir.(bkz. Guzzardi/İtalya Kararı 6

Kasım 1980, A Serisi no.39.s.39§106)

35. Şu var ki, Mahkeme, daha önce kendisine sunulan hususların, Komisyonun üzerinde fikir ifade ettiği bir veya daha fazla soruyla tahdit edilmesi hususunda genel bir karar almadan, kapsamın iki davada kısıtlanmasını kabul etmiş bulunmaktadır (Bkz: Loizidou/Türkiye 23 Ocak 1995, Seri A. no.310 s.20§54 ve Nsona/Hollanda Kararı 28 Kasım 1996, Reports of Judgements and Decisions s.2007§ 115). Bununla beraber, ilk davada Hükümet ve ikinci davada ise müracaatçılar, dava kapsamının kısıtlanmasını ya istemişler ya da bunu kabul etmişlerdir, ve buna davaya katılan diğer kimseler tarafından bir itiraz vaki olmamıştır.

36. Bu itibarla Divan kendine aksettirilen dava üzerinde tam yargı hakkına sahip olduğundan, Hükümetin dava kapsamının Madde 5§1'e giren hususlarla kısıtlanması ricasını reddeder.

I. SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

37. Bay Erdagöz Sözleşmenin,

"Hiç bir kimse işkende veya gayriinsani veya alçaltıcı bir muamele veya cezaya tabi tutulmayacaktır"

hükmüne aykırı bir muameleyle uğradığını iddia etmektedir.

İfadesine göre, dükkanına vaki saldırı için ilk defa polis karakoluna gittiğinde Baş komiser Muavini S.K. tarafından dövülmüş ve hakarete uğramış ve şikayeti zapta geçirilmeden karakoldan kovulmuştur. Daha sonra kendisi, Emniyete müracaat ederek ilgi memurlar hakkında şikayette bulunmuştur. Daha sonra, Emniyet müdürünün tavsiyesi üzerine karakola geri gönmüş ve iki boş kovani delil olarak sunmuştur. 18 Eylül ve 24 Aralık tarihli tıbbi raporlar onun maruz kaldığı kötü muamelenin reddedilemez ispatını sağlamaktadır.

38. Hükümet, herhangi bir gözlemede bulunmamıştır.

39. Komisyon müracaatçının iddiasına karşı çıkmıştır. Kendisi olaylar hakkında muğlak ifadelerde bulunmuş iddia ettiği kötü muamelenin ne tarz ika edildiği hakkında hiçbir bilgi vermemiştir; bu tafsilatın verilmemiş olması Bay Erdagöz'ün iddiaları hakkında ciddi bir şüphe uyandırmaktadır. Davanın olayları tüm olarak ele alındığında özellikle müracaatçının 5.30 ile 10.45 arasında karakolda bulunmayışı, tıbbi raporlarda belirtilen yara izlerinin davalı Devletin sorumlu tutulabileceği bir muameleden ileri geldiği iddiasını desteklememektedir.

40. Divan, olayların tespitinin ve doğrulanmasının esas itibarile Komisyonun bir işi olduğunu teyit eder (Madde 28§1 ve 31). Bununla beraber, Divan Komisyonun bulguları ile bağlı olmayıp önündeki verilerin ışığı altında kendi değerlendirmesini yapmakta serbesttir (diğerleri arasında bkz: Klaas/Almanya Kararı 22 Eylül 1993, Seri A. n.269 s. 17, § 299. Buna ilaveten, kendini, görevi kendilerine sunulan delilleri incelemek olan milli mahkemelerin yerine koymak da Divanın bir prensibi değildir (bkz. Ribitsch/Avusturya Kararı 4 Aralık 1995).

41. Eldeki davada birkaç olay, Bay Erdagöz'ün iddia ettiği gibi, dükkanına vaki hasar hakkında şikayette bulunmak için karakola ilk gittiğinde Madde 3'ün yasakladığı türde bir muameleye maruz kaldığı hakkında ciddi şüphe uyandırmaktadır.

Evvela, kendisine 16 Eylül günü saat 5.30'da kötü muamele yaptığı iddia edilen polis memurları hakkında emniyete şikayette bulunulduğuna dair dosyada hiç bir iz bulunmamaktadır.

İkinci olarak, müracaatçı, önce yaralarını tespit edecek olan doktor raporu almadan ertesi günü savcının huzuruna çıkmadan önce kendisine kötü muamele yapıldığı şikayetinde bulunmamıştır (Bkz: para 17).

Son, olarak da, ilki olaydan iki gün sonra tanzim edilmiş bulunan doktor raporunda yaraların ne zaman nasıl hasıl olduğuna dair bir kayıt bulunmamaktadır (bkz. para 18).

42. Böyle olunca, Divan, müracaatçının vücudunda bulunduğu 18 Eylül 1992 tarihli tıbbi raporda zikredilen yara ve darbe izlerinin, Komiser muavini tarafından ika edildiği iddia edilen kötü muameleden ileri geldiği hususunun ispatlanamamış olduğunu belirten 29 Aralık 1992 (kz: para 19) tarihli takipsizlik emrindeki bulguları reddeden bir delile sahip bulunmamaktadır.

43. Buna göre, Divan Madde 3'ün ihlal edildiği kanısında değildir.

III. SÖZLEŞMENİN 5. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

44. Müracaatçı, Sözleşmenin 5. Maddesinin "Herkes özgürlük ve kişisel güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıdaki haller ve kanunun öngördüğü usuller dışında hiç bir kimse özgürlüğünden mahrum edilemez:

"c. Bir şahsın, yasal bir otoritenin huzuruna, bir suç işlediğine dair makul bir şüphe bulunması nedeni ile veya bir suç işlemesinin önlenmesi için makul bir gereksinim bulunması ve suç işledikten sonra firar etmesini önlemek amacı ile tutulama veya gözaltına alma...." hükmünün 16-17 Eylül günleri özgürlüğünün kaldırılması yüzünden ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Komisyon bu iddiayı kabul etmiş Hükümet ise reddetmiştir.

A. Hükümetin Hazırlık İtirazı

45. 45. Hükümet, 7 Mayıs 1974 tarih ve 446 sayılı yasa ile, yasal olan veya olmayan şekillerde tutuklanmış bulunan şahıslara belirli şartlarda tazminat verilmesini öngördüğü halde müracaatçı bunu görmezden geldiği cihatte iç yasa yollarının tüketilmediğini belirtmiştir. Ayrıca, kendisi özgürlüğünden mahrum edilen şahısların bir adli makam nezdinde dava açabileceğini belirten Anayasanın 18 §8 Maddesine göre de işlem yapmamıştır.

46. 46. Divan, bu itirazı Komisyona sunulmamış olduğu cihatte davayı

durdurma nedeni saymayı kabul etmemiştir.

B. Şikayetin Değerlendirilmesi

47. 47. Bay Erdagöz , karakola, dükkanına karşı işlenilmiş olan suçun delillerini sunmak için gitmiş olmasına karşın, özgürlüğünden mahrum edildiğini yasal süreyi aşan bir şekilde polis nezaretinde tutulduğunu iddia etmiştir. Kendisinin "polis nezaretinde tutulması" bir suç işlediğine dair makul bir şüphenin mevcut olmasından değil daha önce haklarında şikayette bulunduğu polis memurlarının kendisine karşı işbirarlarından ileri gelmiştir. Sahte delil uydurmuş olsa daha polis nezaretine alınmış olmasına cevaz verilmez. Kendisinin, savcı huzuruna çıkarılması ve onun da, gerek gördüğü takdirde delil uydurmak suçu ile dava açması gerekirdi. Son olarak, "polis nezaretinde tutulma" süresi yasal limit olan 13 saati aşmıştır.

48. 48. Hükümetin belirttiğine göre Bay Erdagöz'ün nakli kendisini polis nezaretine almak amacını değil, kendisi ile H.A. arasında uzun süredir devam eden kavga ile ilgili olarak tafsilatlı bir ifade almak için yapılmıştı. Müracaatçının çok kısa bir süre için özgürlüğünden mahrum edilmesi, kendisinin çelişkili ve hatta suç teşkil eden davranışından ileri gelmiştir; zira, onun Ceza Kanununun 266, 283 ve 285. Maddelerine göre suç teşkil eden delil uydurmak suretiyle adaleti yanlış yola sevk etmeye teşebbüs ettiğine dair şüphe yaratmıştır. Bu davranış, polisi vaka mahallinde yeniden araştırma yapmaya ve müracaatçıyı sorgulanmak üzere emniyete göndermeye sevk etmiştir. Polisin bu kadar hızlı hareket etmesinin amacı ise, delillerin saklanması veya delil uydurulmasını önlemek ve müracaatçı ile H.A. arasında aynı mahallede yeni hadiselerin tekrarına mani olmaktır.

49. 49. Komisyon, diğer hususlar arasında, Hükümetin , belirttiği suçun işlendiğini araştırma için herhangi bir adli tahkikat başlatılmadığı cihetle müracaatçının bir suç işlediğine dair "makul bir şüphe" olmadığı görüşünü ifade etmiştir. Komisyon Temsilcisi, müracaatçıyı 11.30'dan ertesi günü belirlenmeyen bir saate kadar nezarete tutup, aynı gün savcı huzuruna

getirmediği cihetle polisin onun suç işlediğine inanmış olduğunun izah bulunmadığını ifade etmiştir.

50. 50. Divan, Komisyonun Madde 5 § 1'e göre şikayetin kabul etmiş olmasının, müracaatçının bir suç işlemiş olduğuna dair makul bir şüphe olmaksızın özgürlüğünün kaldırılmasının Madde 5 § 1'e aykırı görülmesinden ibaret olduğunu not etmiştir. Yasal sürenin aşılmış aşılmadığı Komisyonun kabul kararında ya da raporunda zikredilmemiştir.

51. 51. Divan şu hususu belirtir ki, müracaatçı hakkında iddianame tanzim edilmemiş veya mahkeme huzuruna çıkarılmamış bulunması, gözaltına alınmasının amacının Madde 5 § 1'e uygun olmadığı anlamına gelmesi şart değildir. Böyle bir amacın varlığı amacın gerçekleşmesinden ayrı olarak incelenmelidir; 5 § 1 Maddesinin (c) fıkrası polisin tutulma anında veya tutuklama süresinde iddianame tanzimi için yeterli delil temin etmiş olmasını önkoşul saymamaktadır (Bkz: Brogan ve Diğerleri / İngiltere Kararı 29 Kasım 1988, Seri A. No. 45-B, p 29 § 53). Gözaltı sırasında sorgulamanın amacı, Madde 5 § 12'in (c) fıkrasına göre, tutuklamaya neden olan şüphenin doğrulanması veya ortadan kaldırılmasıdır. Böylece, şüpheye neden olan veriler, daha sonraki safha olan cezai tahkikat sırasında ortaya çıkan hükme veya iddianame tanzimine yetecek düzeyde olmayabilir (Bkz: Murray/İngiltere Kararı, Seri A. no. 300, s.27, § 55). Bununla beraber, makul bir şüphenin mevcut olması için, şahsın suç işlemiş olabileceğine dair tarafsız bir şahsı tatmin edecek vakıa veya bilginin bulunması gerekir (Bkz: Fox, Campbell ve Hartley/İngiltere Kararı, Seri A no. 182 s. 16, § 32).

52. 52. Eldeki davada şüphe gereken düzeydedir zira belirli vakıalara dayanmaktadır (bkz: para. 10,11 ve 23). Bunlar, özgürlüğün kaldırılması amacının, müracaatçının olmayan bir suç duyurusunda bulunduğu ve delil uydurduğu şühesini doğrulamak veya ortadan kaldırmak amacının güdüldüğünü göstermektedir. Başkomiser, biri 16 Eylül (bkz.para 14) diğer 17 Eylül (bkz.para 15) tarihli her iki mektubunda da müracaatçının bir suç işlemiş olduğundan şüphelenildiğini beyan etmiştir. Müracaatçının davranışı ve bahis konusu suçun niteliğini dikkate alan Divan, 6 Aralık 10093 tarihinde (bkz.para23) savcılığın Erdagöz'ün, hakkındaki tahkikatın tamamlanması için yirmi-dört saat gözaltında tutulduğu bulgusunu kabul etmemek için bir neden görmemiştir.

53. 53. Bu itibarla, özgürlüğün kaldırılmış olması, Madde 5, para1 (c)

karşısında haklı bulunmuştur.

54. Sonuç olarak mezkur hükmün ihlali vaki değildir.

BU NEDENLERLE DİVAN

1. 1. Davanın kapsamının Sözleşmenin 5 § 1 Maddesindeki hususlara inhisar ettirilmesi dileğini oybirliği *reddetmiştir*
2. 2. Sözleşmenin 3 Maddesinin ihlal edilmediğini oybirliği ile *tesbit etmiştir*.
3. 3. Sözleşmenin 5 § 1 maddesi ile ilgili olarak hükümetin ilk itirazını oybirliği ile *reddetmiştir*.
4. 4. Sözleşmenin 5 § 1. Maddesinin ihlal edilmediğini ikiye karşı yedi oyla *tesbit etmiştir*.

İngilizce ve Fransız olarak hazırlanan işbi karar 22 Ekim 1997'de Strasbourg İnsan Hakları Sarayında açık oturumda tefhim edilmiştir.

İmza: Rudolf Bernhardt, Başkan

İmza: Herbert Petzhold, Mukayyit